

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys ry (Helsy)
Itälahdenkatu 22 B, 00210 Helsinki
Puh. 050 301 1633
helsy@sl.fi

Lausunto
27.3.2021

&
Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry
Annankatu 29 A 16, 00100 Helsinki
toimisto@tringa.fi

Helsingin kaupunki
Kirjaamo
PL 10
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
helsinki.kirjaamo@hel.fi

Lausunto Malmin ja Pukinmäen yleisten alueiden suunnitelmasta 2021-2030 sekä sen aluekorteista (8-28.3.2021 nähtävillä ollut aineisto)

Helsingin luonnonsuojeluyhdistys sekä Helsingin Seudun Lintutieteellinen Yhdistys Tringa ry antavat nähtävillä olevasta suunnitelmaluonnoksesta sekä sen aluekorttiluonnoksesta yhteislausunnon. Lausunto tukeutuu pääosin yhteislausuntoon, jonka järjestöt antoivat suunnitelman edellisestä luonnoksesta joulukuussa 2020. Lausunnossa on kuitenkin pyritty huomioimaan tehdyt muutokset. Lisäksi on nostettu esille jokunen uusi asia.

Lausunnon loppuun on koottu tärkeimmät muutosesitykset.

YLEISTÄ

Uusin suunnitelmaluonnos on jonkin verran kehittynyt ja täsmentynyt luontoarvojen vaalimisen osalta edellisestä versiosta, mistä tekijät ansaitsevat kiitoksen. Erityiskiitoksen ansaitsee Sepänmäen eteläisen metsäalueen siirtäminen kattavammin metsänhoidon ulkopuolelle.

Moitteita on kuitenkin pakko antaa siitä, että vuorovaikutusraportissa ei ole kunnolla yksilöity tehtyjä muutoksia eikä edellistä luonnosta ole myöskään säilytetty osana suunnitteluaineistoa. On siis melko lailla työlästä hahmottaa tehtyjä muutoksia.

Suunnitelmassa ja aluekorteissa on paljon hyvää ja toimivaa, mutta varsinkin metsäluonnon monimuotoisuuden lisääminen vaatisi edelleen enemmän konkretiaa jo aluesuunnitelmatasolle. Osittaista jalostamis- ja konkretisointitarvetta liittyy myös erilaisten arvojen yhteensovittamiseen. Iso ongelma on myös metsäisten alueiden hoitoluokitus, jossa olennaisia muutoksia ei ole selvästikään haluttu tehdä.

Metsäisten alueiden luonnonhoidon osalta suurin ongelma on eri osa-alueille kaavailtujen tarkempien hakkuu- ja hoitotoimenpiteiden epämääräisyys. Suunnitelmasta käy kyllä ilmi se, mitkä metsiköt ja metsäalueet jäävät tulevalle suunnitelmakaudella toimenpiteiden ulkopuolelle, mutta toimenpidealueille kaavailtujen toimenpiteiden luonne jää monesti turhan auki. Tämä jättää liikaa ratkaisuvaihtoehtoja täysin virkamiespäättäntäisiin luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmiin. Emme myöskään pidä erityisen asiallisena toimintatapaa, jossa ilmeiset harvennushakkuu- ja hoitotoimet

piilotetaan suunnitelmaan käyttäen kiertoilmaisuja toimenpiteistä, joilla parannetaan metsien kerroksellisuutta ja elinvoimaisuutta.

Suunnitelma-alue on joka tapauksessa malliesimerkki alueesta, jonka metsäisten alueiden tulevassa luonnon- ja maisemanhoidon suunnittelussa on syytä huomioida läpäisyperiaatteella ja riittävällä ymmärryksellä loppuvuoden 2020 valtuustopäätöksen mukainen valta- ja aluspuuston turhien harventamisten vähentämiseen liittyvä linjaus. Viime vuosien näyttöjen perusteella luontojärjestöt olettavat, että suunnitteilla on jälleen kerran mm. ylimitoitettuja pienpuuston harvennuksia etäämmällä reunoista oleville alueille sekä harvennushakkuita sellaisiin lehtimetsiin, joissaärkevintä olisi keskittyä heikkokuntoisten reunapuiden poimintahakkuisiin.

ALUESUUNNITELMALUONNOKSEEN LIITTYVÄT KOMMENTIT

2.5 Kaupunkiluonto

Luontojärjestöt tuntevat suunnittelualueen luontoarvokohteet valitettavan puutteellisesti. Viiden luonnonsuojelujärjestön vuonna 2014 tekemään Helsingin arvometsät -esitykseen on maastokäynnillä todettujen METSO-arvojen takia sisällytetty suunnittelualueelta vain kaksi kohdetta eli Sinimetsä (2 ha) sekä Tattariharjun metsä (17 ha, noin 3 ha alueen etelä- ja itäreunasta rakennettu tämän jälkeen). Näistä jälkimmäinen on tunnistettu METSO-arvoja omaavaksi länsi- ja keskiosan osalta (noin 10,65 ha) myös kaupungin teettämässä METSO-selvityksessä, jonka lisäksi alueella elää liito-orava.

Liito-orava- ja METSO-arvojen takia laajempia metsäluontoarvoja omaavaksi on todettu myös noin 5 ha laajuinen Sepänmäenpuiston metsäalue.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen edustajien aluesuunnitelman kommentointia varten 8.12.2020 tekemällä maastokäynnillä tutustuttiin tarkemmin Bockinpuiston, Karviaismäenpuiston, Kestikievarinpuiston, Longinojanpuiston sekä Sepänmäen etelämetsän nykyiseen tilaan. Käynnin yhteydessä tehtiin havaintoja eräiden metsiköiden jo nykyisin hyvistä luontoarvoista sekä laajemmin monien metsien hyvästä potentiaalista kehittää luontoarvoja muutamassa vuosikymmenessä.

2.5.1 Luontoarvot ja rauhoitetut luontokohteet

Suunnitelmaluonnoksessa todetaan, että ”suunnittelualueelle ei sijoitu 29.6.2020 mennessä inventoituja tärkeitä lintu - tai lepakkoalueita, matelija- ja sammakkokohteita, kääpäkohteita eikä lahokaviosammalten elinympäristöjä tai tukialueita. Inventointitietoja alueen rikkaasta kaupunkiluonnosta karttuu jatkuvasti lisää”.

Osallisten kannalta olisi hyvä kertoa, että suunnittelualueella ei ole koskaan teetetty kaupungin toimesta kääpä- tai lahokaviosammalselvityksiä, minkä luonteva seuraus on se, että näihin liittyviä arvoja ei myöskään ole tiedossa. Huomioitavien LTJ:n lintukohteiden vähäisyyden selittänee puolestaan vuonna 2020 tehty luontotietojärjestelmän lintualueiden sisällön muutos, josta kärsivät lähinnä luokan III kohtuullisia lintuarvoja sisältäneet metsäiset alueet.

Esitämme edelleen suunnittelujärjestelmälle toivomuksen siitä, että jatkossa aluesuunnitelmien valmistelun yhteydessä oltaisiin valmiita teettämään myös uusia luontoselvityksiä, jotta ei tarvitsisi aina tyytyä pelkästään vakavia puutteita sisältävän luontotietojärjestelmän aineistoihin.

Liito-oravan käyttämien metsien ja kulkuyhteyksien osalta on alkuvuodesta 2021 saatu merkittävää

uutta tietoa Malmin kentän ympäristön liito-oravista

(<https://www.malmiairport.fi/malmin-lentokentalta-loytyi-lisatutkimuksissa-paljon-lisaa-liito-oravia/>).

Kaupungin luontotietojärjestelmästä löytyvä kartta-aineisto liito-oravien ydinalueista ja elinalueista sekä varsinkin lajin kannalta tärkeistä todennäköisistä liikkumisreiteistä on uuden tiedon perusteella vanhentunut ja osittain puutteellinen. Ajantasainen, myös uudet havainnot huomioiva liito-oravaverkosto on perusteltua esittää suunnittelualan osalta jo tässä yleisten alueiden suunnitelmassa.

Ekologisen verkoston tavoitteista

Sininen verkosto

Longinojalle esitetyt tavoitteet ovat pääosin kohdallaan. Puuston ja pensaiden lisääminen puron varressa tulisi kuitenkin lisätä tavoitteisiin. Puronvarren virkistyskäytön kehittämisessä tulee lisäksi edetä korostetusti luonnonarvot edellä huomioiden myös tulevaisuuden niitty- ja metsäverkoston kehittämistarpeet.

Vantaanjoen osalta elinympäristön tilaan ja ennallistamiseen liittyvät tavoitteet sekä kuvan 29 (Sininen verkosto kartta) kehittämistavoitteet vaativat muokkaamista. Jo tällä hetkellä merkittävä osa joen varsista (Bockinpuisto, pääosa Pukinmäen rantapuistoa) on suunnittelualueella metsärantaisia tai muuten puustoisia eikä pelkkää peltoa tai muuta avomaata. Silti tavoitteissa ylikorostetaan avoimia peltomaisemia (Vantaanjoen rannan säilyttäminen kasvipeitteisenä ja luonnonmukaisena avoimena peltomaisemana.). Joen luonto-, virkistys- ja maisema-arvojen kannalta ei ole mitään erityisperustetta korostaa avomaiden arvoa ylitse metsäisten alueiden, monelta osin metsäiset ja puustoiset ranta-alueet ovat itse asiassa arvokkaampia. Erityisen arvokkaita ja koko ajan harvinaistuvia ovat puustoltaan luonnonmukaiset rantametsäalueet, joita onneksi edelleen löytyy myös suunnittelualueelta. Esitämme metsäisten joenrantojen vaalimisen lisäämistä tavoitteisiin.

On hyvä, että ranta-alueiden vieraslajitorjunnan tarve on huomioitu tavoitteissa.

Metsä- ja puustoinen verkosto

On hyvä, että suunnitelmassa on Helsingin luontotietojärjestelmää paremmin tunnistettu suunnittelualan eri mittakaavassa merkittävät puustoisien verkoston yhteydet ja yhteystarpeet. Kuvan 34 (s. 37) kartassa herättää silti kummastusta se, miksi Kehä I:n pohjoispuolta Ruotumestarinpuistosta Kestikievarinpuiston eteläosan halki kulkeva yhtenäinen länsi-itäsuuntainen metsäinen yhteys on jätetty osoittamatta nykyisenä yhteytenä. Sen sijaan nykyisenä yhteytenä on osoitettu Longinojan varsi, jonka puustoisuudessa (ja varsinkin metsäisyydessä) tulee vielä vuosikymmeniä olemaan vakavia puutteita. Lisäksi uusin tieto liito-oravien liikkumisesta antaa perusteet osoittaa merkittävänä metsäisenä yhteytenä myös lentokenttäalueen länsilaidan osin suunnittelualueeseen sisältyvä puustoinen reuna.

Esitämme edelleen yllä yksilöityjen puuttuvien yhteyksien osoittamista suunnitelmassa nykyisenä yhteytenä.

Longinojan kohdalla kaupungin tulee selkeästi päättää, kumpi on tärkeämpää, puronvarteen luontaisesti kuuluvan, purolle ja liito-oraville tärkeän puuston ja metsäisyyden lisääminen vai avoimen kulttuurimaiseman säilyttäminen. Nyt suunnitelmassa tunnistetaan puuston lisäämisen

tarve puron varrella, mutta avomaiden ylikorostunut säilyttämishalu rajoittaa toiminnan yksittäispuihin tai puuryhmiin. Tosiasiassa Longinojan pohjoispuolen pellot (ehdotuksessa muutettu hoitoluokka maisemaniityiksi) on maisemallisesti osittaistärvelty jo nyt niin pahasti pohjoispuolisella rakentamisella, että sillä osa-alueella avomaiden maksimaalisen laajaa säilyttämistä ei kannata priorisoida kovin korkealle. Muualla suunnittelualueella sen sijaan on runsaasti aidosti hyvin säilyneitä avomaita ja puoliavoimia maisematiloja, joiden kohdalla metsittäminen ei ole maisema-arvojen, joissakin tapauksissa myös mahdollisten niittyarvojen, takia järkevää. Esitetyjä kehittämistavoitteita tulee siksi muuttaa.

Suunnitelma-alueella on lisäksi jonkin verran sellaisia muita avoimia alueita, joiden kohdalla harkittu metsittäminen ja reunaosien luontaisen metsittymisen salliminen parantaisi avoimina säilyvien kohteiden maisema-, virkistys- ja luontoarvoja puuston peittäessä paremmin mm. Tattariharjuntien ja Kehä I:n tieliikennettä sekä eräitä reunaosien vähemmän esteettisiä rakennettuja alueita. Tällaista toimintaa on syytä harkita kehitettävien metsäyhteysalueiden lisäksi lähinnä sellaisille kohteille, joilla ei tällä hetkellä ole selviä niittyluontoarvoja tai ilmeisen hyvää kehityspotentiaalia ko. Arvojen kehittämisen kannalta.

Vieraslajitorjunta on syytä myös metsäisillä alueilla nostaa priorisoitaviin toimiin.

Niittyverkosto

Suunnitelmassa häiritsee jossakin määrin se, että käytännössä kaikkia maataloushistorian omaavia avomaita kutsutaan niityiksi. Merkittävä osa näistä lienee kuitenkin ollut pitkään erilaisina peltoina, jotka eivät yhtäkkiä jalostu niityiksi, varsinkaan luontoarvoiltaan merkittäviksi sellaisiksi.

Avomaiden runsaus ja hyvä kytkeytyneisyys tekee Malmin–Pukinmäen alueesta perussuunnittelualuetta selvästi tärkeemmän suunnittelukohteen Helsingin niittyverkoston kehittämisen kannalta. Tämä mahdollisuus on suunnitelmassa hyvin tunnistettu.

Esitetyt niittyverkoston kehittämistavoitteet ovat asiallisia ja riittävän konkreettisia. Maisemapeltoja ja käyttönurmia tulisi kuitenkin vieläkin esitettyä rohkeammin ohjata niittyjä ja niittykasvillisuutta edistävään suuntaan.

Erityisen perusteltua on nykyisten laajojen maisemapeltojen (mm. Pukinmäen rantapuisto) muuttaminen maisemaniityiksi. Niitty- ja peltoalueiden suuri määrä alueella mahdollistaa nähdäksemme hyvin sekä niittyverkoston laadullisen kehittämisen että eräiden avomaiden harkitun metsittämisen.

3.3.3 Luonnon- ja maisemanhoito

Luonnon monimuotoisuuden yleiset lisäämistavoitteet on niittyjen ja metsien osalta kirjoitettu melko onnistuneesti. On kuitenkin syytä tiedostaa, että suunnitelma-alueella on merkittävä määrä kohtalaisia luontoarvoja tai hyvää luontoarvojen kehityspotentiaalia omaavia metsäkohteita (yleensä lehtipuuvaltaisia, rakenteeltaan luonnonmukaisia metsiä), joiden arvoja ei ole tunnistettu luontotietojärjestelmässä. Kyseisten arvojen tunnistaminen ja huomiointi jää siten aluesuunnitelman sekä luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelman yhteydessä tehtäväksi. Luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelman teon yhteydessä onkin syytä selvittää laajemmin mm. METSO II ja III-luokkien lehtokriteerit täyttävät kuviot.

Virkistykseelliset tavoitteet on nekin kirjoitettu asiallisella tavalla. Jaamme suunnitelmaan sisältyvän ajatuksen siitä, että virkistykseelliset tavoitteet ohjaavat luonnonhoitotarvetta reittien

lähiympäristöön sekä tonttien ja katujen reunojen hoitoon. Laajempaa hakkuu- ja hoitotarvetta ei sen sijaan lähtökohtaisesti synny siitä, jos jotakin puistometsää tai metsäaluetta käytetään runsaammin ulkoiluun. Monessa tapauksessa päinvastoin eli tehokkain suoja maapohjan ei-toivottua kulutusta vastaan on tiheä pienpuusto, joka ohjaa jalan ja maastopyörillä tapahtuvaa metsäliikkumista tehokkaasti nykyisille poluille.

Nykyiset maisemalliset tavoitteet vaativat sen sijaan muokkausta. Maisemallisissa tavoitteissa on syytä nostaa esille myös ei-toivottujen näkymien (mm. tiet ja rakennetut alueet) esiin nostamisen välttäminen. Maisema- ja virkistysarvoja voi suunnittelualueella monin paikoin parantaa myös antamalla eri-ikäisen puuston määrän kasvaa reitistöjen ja vähemmän toivottujen näkymien (mm. Kehä I) välissä. Tämä kaikki yllä kuvattu on sellaista maisemanhoitoa ja -suojelua, jonka painoarvoa Helsingin kaupungin luonnon- ja maisemanhoidon suunnittelussa ja toteutuksessa tulisi pikaisesti kasvattaa.

Luontojärjestöt ovat esittäneet aikaisemmassa lausunnossaan metsän tunnun säilyttämisen nostamista maisemanhoidon keskeiseksi tavoitteeksi. Nyt esitetty muotoilu ei ole tältä osin erityisen onnistunut eli sotkee säilytettävän arvon sen olennaiseen uhkatekijään (*Hoitotoimenpiteet tehdään siten, että metsän tuntu säilyy metsäalueilla mm. pienpuustoa harvennetaan siten, että toimenpiteessä poistetaan tiheää pihlajavesakkoa ja tehdään kasvutilaa monikerroksiselle luontaiselle taimikolle, joka muodostaa kasvavaa monikerroksista tulevaa puustoa.*). Käytännössä ylimitoitettu aluspuuston harventaminen on kaupungin metsänhoidossa uudistushakkuiden sekä valtapuuston harventamisen jälkeen metsän tunnulle haitallisin työläji.

Luonnon- ja maisemanhoidon toimenpidetarpeet

Sekalaisen ja hyvin hajautuneen karttakyselyn tuloksia ei kauhean uskottavasti voi käyttää sen enempiä perusteena luonnonhoidon lisäämiselle kuin vähentämisellekään. Karttakyselyn tulosten (tietämättä kuinka monen vastaajan huomioita kartalla todellisuudessa esiintyy) perusteella olennaisia huomioita ovat lähinnä seuraavat:

- 1) maisemanäkymien avaamista ei pidetä kovin laajasti tarpeellisena etenkin Vantaanjoen ja Longinojan varsilla
- 2) 132 karttamerkinnällä toivottiin hoitotoimenpiteitä johonkin yksilöityyn metsään tai muuhun luonnonalueeseen (hyvin hajanaisesti)
- 3) 133 karttamerkinnällä yksilöitiin metsiä tai muita luonnonalueita, joille ei toivottu hoitotoimenpiteitä (kohtalaisen paljon merkintöjä Närepuiston, Sinimetsän sekä Sepänmäenpuiston alueella, muuten tasaista)

Suunnitelmassa ei siksi kannattaisi antaa kuvaa siitä, että valituille hoitokohteille kohdistuvat toimenpiteet pohjautuvat kovin suoraan asukaskyselyn tuloksiin. Samoille alueille, joita esitetään hoitokohteiksi ja joille on esitetty karttakyselyssä hoitotarpeita, on yleensä esitetty vaihteleva määrä myös vastakkaisia näkemyksiä. Toki myös kääntäen.

Alueittaiset luonnon- ja maisemanhoidon tavoitteet

1. Pukinmäen rantapuisto ja Vantaanjoen varsi

Metsien luonteen, reitityksen ja käytön takia osassa reunametsistä on jatkossa perusteltua tehdä huonokuntoisten puiden poimintoja sekä rajoitettua pienpuuston hoitoa. Laajempaa valtapuuston tai aluspuuston harvennustarvetta ei alueilla nähdäksemme ole. Närepuiston itäosan

nuoripuustoisemmat metsiköt on syytä vakavasti harkita jätettäväksi häiriöherkän eläimistön suojapaikoiksi. Edellisessä suunnitelmaluonnoksessa nuoret metsät on esitetty harvennettaviksi. Nyt kaavailtujen toimenpiteiden luonne on häivytetty luonnonhoidon perusjargonin alle (*Närepuiston metsäalueen itäosassa uudistettiin edellisellä suunnitelmakaudella puustoa ja siellä kasvaa nyt nuorta sekapuustoa ja taimikkoa. Näitä on tarpeellista hoitaa monikerroksisena ja -lajisena siten, että eläimistölle säästetään myös tiheikkökohtia.*), joka vallitsevassa Helsingin metsänhoidon suunnittelukulttuurissa tarkoittanee sitä, että valtaosa alueen nuorista metsistä esitetään luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelmassa harvennettavaksi jättäen joukkoon jokunen tiheikkökohta. Uudistamme tältä osin aikaisemman esityksemme.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen maastokäynnin perusteella Bockinpuiston alueella on ainakin kaksi luonnonmukaista rantametsäkuviota, jotka kannattaisi jättää luontaiseen kehitykseen. Ainakin luoteisempi näistä on suunnitelman toimenpidekartalla (s. 47) edelleen *toimenpidetarpeita metsäalueella*-rasterin alla.

Myös reittien ja asutuksen välissä on hyvä säilyttää jatkossakin tiheämpää puustoa näkymäsuojana. Alueella on äskettäin kaadettu joitakin reitinvarsien huonokuntoisia lehtipuita jättäen rungot hienosti maalahopuiksi. Hyvää toimintalinjaa on suotavaa jatkaa. Lahopuun lisääminen on silti hyvä kirjoittaa sisälle tämän osa-alueen toimenpidetarvekuvaukseen.

3. Ylä-Malmi

Kuvauksesta ei käy ilmi se kuinka mittavia harvennushakkuita Malmin Kirkkopuiston valta- tai aluspuustoon on tarkoitus kohdentaa. Aihetta eli alueen kannalta tarkoituksenmukaista luonnonhoitoa on käsitelty laajemmin tämän lausunnon hankkeita käsittelevässä osuudessa. On ilmeistä, että Kirkkopuistossa ja Jermupuistossa on suunnitelmakaudella perusteltuja luonnon- ja maisemanhoitotarpeita. Oletamme, että keskeiset puustoon liittyvät ongelmat saadaan kuntoon harkituilla reitinvarsien ja oleskelupaikkojen pienpuuston vähentämisillä sekä mahdollisiin huonokuntoisiin puihin kohdistuvilla poimintahakkuilla. Alueilla on kuitenkin syytä metsän tunnun säilyttämisen ja maapohjan kulutuksen hillitsemisen takia säilyttää myös valta- ja aluspuustoltaan tiheämpiä kuvioita ja kuvion osia. Myös lahopuun harkittu jätö pitäisi ohjeistaa nykyistä paremmin.

6. Sepänmäki

Suunnitelma ansaitsee erityiskiitoksen Sepänmäen etelä- ja pohjoismetsän erityisarvojen huomioon. Pidämme perusteltuna ja toteuttamiskelpoisena ajatusta rajata pohjoismetsän puuston käsittely vain tonttien ja kadun varren reuna-alueiden heikentyneiden puiden poistoon.

Sepänmäen etelämetsän osalta suunnitelmaa on muokattu kiitettävästi edellisen luonnoksen jälkeen. Hoidon ulkopuolelle rajattua metsäaluetta on laajennettu olennaisesti siten, että hoidon piiriin on jätetty vain se osa metsäalueen reunoista, johon asiallista hoitotarvetta kohdistuu.

Sepänmäen etelämetsän ulkoilureitin varren huonokuntoisten ongelmapuiden kaato on sekun perusteltavissa, joskin kannattaa toteutusvaiheessa ohjeistaa rungot jätettäväksi lahopuiksi.

7. Longinojan laakso ja Fallkullan asuinalue

Mahdolliset harvennusluonteiset hakkuut (joihin suunnitelmatekstin ”puuston erikikäsrakenteisuutta ja elinvoimaisuutta kehittävät toimenpiteet” viittanevat) on syytä rajoittaa korkeintaan Kehä I:n pohjoislaidan tasarakenteiseen istutusmännikkökuvioon sekä osaan Riihenkulman eteläpuolisen melko tiheällä tilarakenteella kasvavista lehtikuusivaltaisista metsistä.

Muualla kyse on lähinnä reitinvarsien, tontin laitojen sekä katujen varsien ongelmapuiden poiminnasta (pääosa maalahopuiksi jättäen), risteysalueiden näkymien auki pitämisestä sekä reitin reunojen kapeasta pienpuuston hoidosta.

Esitetyistä hoitoluokista

Metsäalueiden osalta suunnitelman hoitoluokitusta ei ole jalostettu lainkaan edellisestä versiosta, joten joudumme uusimaan aikaisemman esityksemme sellaisenaan.

Arvometsien hoitoluokkaa on syytä käyttää esitettyä selvästi laajemmin. Hoitoluokka ei koe inflaatiota, vaikka sitä käytettäisiin jatkossa aikaisempaa laaja-alaisemmin.

Esitämme että ainakin kaikki ilmeiset METSO I-III luokan lehto- ja kangasmetsät nostetaan tähän hoitoluokkaan. Jäljempänä on yksilöity tärkeimmät tiedossamme olevat lisäyskohde-ehdokkaat:

1. Sinimetsän osa-alueen metsäinen alue (2,5 ha) tulisi osoittaa kokonaan arvometsäksi. Nyt alueella on osoitettu kaksi erillistä arvometsähoitoluokan kuviota, joiden väli on osoitettu lähivirkistysmetsäksi.

2. Sepänmäen eteläosan monimuotoinen yhtenäinen metsäalue (noin 14,5 ha) on syytä osoittaa kokonaan arvometsäksi pois lukien. Nyt alueesta noin 60 % on arvometsien hoitoluokassa ja loppuosa aluetta lähivirkistysmetsää (C.1.2) tai suojametsää (C3).

3. Sepänmäenpuiston yhtenäinen metsäalue (noin 5 ha) tulisi osoittaa kokonaan arvometsäksi. Nyt arvometsäksi on osoitettu metsän pohjoisosa (hieman yli puolet metsäalueesta) ja eteläosa on lähivirkistysmetsän hoitoluokassa.

4. Vantaanjoen varren puustorakenteeltaan luonnonmukaiset, arvolehdoiksi kehittymässä olevat metsikkökuviot ansaitsivat päätyä arvometsien hoitoluokkaan. Tällaisia metsiköitä (koivu- ja raitapuustoisina) on pari ainakin Bockinpuiston alueella.

Selvästi suurempi osa suunnittelualueen maisemapelloista tulisi osoittaa (kehitettäväksi) maisemaniityiksi.

Hankkeista

Pääosa esitetyistä hankkeista on perusteltuja. Hanketta 1 (Longinoja ja Vantaanjoki) sekä hanketta 2 (Malmin kirkkopuiston peruskorjaus) on kuitenkin syytä jalostaa. Lisäksi näiden osalta suunnitelmaan kirjoitettua asukaspalautteosaa on syytä täydentää siten, että siihen sisältyy myös luontojärjestöpalautteen keskeisin osa. Nykyinen referointi on tehty turhan hankemyönteisessä hengessä eli siten, että sen avulla annetaan melko lailla särötöntä lisätukea esitettäville kehittämis- ja hoitotoimille.

Hanke 1. Longinoja ja Vantaanjoki

Longinojanlaakson merkitys suunnittelualueen luonto- ja virkistyshelmenä on selkeä ja ilmeinen. Longinojan varren virkistyskäytön kehittämisessä on silti syytä edetä korostetusti luontoarvot edellä. Esimerkiksi kaavailtu oleskelupaikkojen lisääminen tulee kohdentaa harkitusti kohtiin, joissa ne eivät aiheuta haittoja purolle eivätkä myöskään lähivuosien ja -vuosikymmenten toimille puronvarren metsäisen verkoston ja niittyverkoston kehittämisessä.

Nykysuunnitelmaan kaipaisi selkeämpää linjausta Longinojan varren kattavamman metsittämisen puolesta tai edes konkreettisempia esityksiä eräiden Longinojaan liittyvien, nykyisellään turhan yksipuolisten maisemapeltojen niittyarvojen lisäämisestä.

Edellisen suunnitelmaluonnoksen jälkeen Longinojaan kohdistuva hanke on muutettu sellaiseksi, että se kohdentuu myös Vantaanjoen varsille. Tämän takia on syytä linjata selvemmin se, että jo nykyisin selvän vähemmistön Vantaanjoen ranta-alueista muodostavat vähät luonnonmukaiset metsiköt pyritään säilyttämään sellaisina myös tulevaisuudessa kehittämis- ja hoitotoimissa.

Hanke 2. Malmin kirkkopuiston peruskorjaus

Malmin kirkkopuiston peruskorjaushankkeen kuvauksen perusteella metsänhoitointressit tuntuvat ylikorostuvan kohtuuttomasti suhteessa järkevämpään puiston kehittämiseen. Tavoitteita ja toimenpiteitä on syytä tasapuolisuuden takia täydentää konkretisoimalla esitetty luonnonarvojen huomioonkaikilla kaupungin viheralueilla muutenkin voimassa oleva yleislinjaus ("Luontoarvoja vaalitaan ja kaupunkiluonnon monimuotoisuutta lisätään").

On ilmeistä, että kirkkopuiston alueella on perusteita ja tarvetta muun muassa kalusteiden kunnostamiselle sekä harkitulle luonnonhoidolle varsinkin reittien ja oleskelupaikkojen läheisyydessä (mukaan lukien leikkipuisto Traktorin lähialue). Alueelle kaavailtujen moninaisten luonnonhoitotoimien ja näkymien avausten takia on syytä suitsia luonnonhoitoa sellaiseksi, että varsinkin valtapuuston ja pienpuuston harvennuksia tehdään vain harkituilla osilla ja siten, että useimpien käyttäjien arvostama alueen luonnonmukaisuus, metsäinen yleisilme ja rauhallisuus säilyvät. Rauhallisuuden ja metsäisen yleisilmeen säilyttäminen edellyttävät, että alueella on jatkossakin näkymäsuojia eivätkä kaikki alueella liikkujat ja oleskelijat ole koko ajan toistensa näkyvillä. Puistossa on myös kaikki perusteet lisätä lahoppua. Muun muassa istuskeluun ja leikkimiseen soveltuvia runkoja ja rungon kappaleita alueelle sopii hyvin.

Metsänhoidon lisäämisen markkinointi keinona vähentää huumeruiskujen päätymistä metsiin leikkipuiston lähellä edustaa vastenmielistä pelkotilojen ruokkimista. Tällaista ilmeisesti asukaspalautteesta poimittua asioiden yksinkertaistusta ei kannata kaupungin suunnitelmaan hoitohankkeiden perusteeksi kirjoittaa, vaikka tällaisia huomioita osallispalautteeseen olisikin sisältynyt.

ALUEKORTTEIHIN LIITTYVÄT HUOMIOT

Kiitämme kaupunkia aluekortteihin tehdyistä konkretisoinneista, joilla osa-aluekohtaisesti on kuvattu tarkemmin tapoja, joilla luonnon monimuotoisuutta lisätään ja ekologisia yhteyksiä vahvistetaan juuri kyseisellä osa-alueella. Joitakin täsmennyksiä ja lisäyksiä kannattaisi kuitenkin edelleen tehdä.

Osa-alue 1. Vantaanjoen varsi

Osa-alueelle esitetyt niittyverkoston kehittämistavoitteet ovat tärkeitä ja suositeltavia. Konkretia lisääntyisi kuitenkin olennaisesti sillä, jos Pukinmäen rantapuiston turhan isoa maisemapeltoa supistettaisiin niittymäisiksi kehitettävien alueiden eduksi.

On hyvä, että metsä- ja puustoisien verkoston tavoitteissa on yksilöity edellistä luonnosta selvemmin se, mitä monimuotoisuuden suunnitelmallinen lisääminen tarkoittaa. Aluekorttiin on silti syytä lisätä Sinimetsää, Närepuistoa ja Bockinpuistoon kohdistuvat yksilöidymmät tavoitteet. Varsinkin kahden

ensiksi mainitun osalta keskeisiä tarvittavia toimia ovat luonnontilaiseen kehitykseen jätettävien alueiden lisääminen, luonnonhoidon aikaisempaa paljon tarkempi rajaaminen reunoille sekä lahopuumäärien hallittu lisääminen. Viimeistä teemaa voi edistää myös Vantaanjoen varsilla esim. istumapenkeiksi soveltuvien järeiden lehtimaapuiden runkojen jättämisellä ja tuomisella.

Kuvan 4 (sivu 2) perusteella Närepuiston lähivirkistysmetsän hoitoa on päättyneellä suunnitelmakaudella toteutettu luonnon monimuotoisuuden ja metsän tunnun säilyttämisen kannalta liian voimaperäisenä niin valtapuuston kuin aluspuuston harvennuksen osalta. Myöskään lahopuun jättöä ei ole harjoitettu. Alueen hoitokäytäntöihin on jatkossa syytä tulla muutos.

On hyvä, että Närepuiston pääosa on (ilmeisesti edelliskaudella tehtyjen toimenpiteiden takia) luokiteltu alueeksi, jolla ei ole suunnitelmakaudella toimenpidetarpeita. Alueen kaakkoisosaa on suunnitelman hoitokartan perusteella kuitenkin tarkoitus suunnitelmakaudella hoitaa.

Tapaluonteisesta valtapuuston ja pienpuuston harvennuksesta on syytä siirtyä vain selkeiden ongelmapuiden poimintaan sekä reittien ja reunojen käyttöä haittaavan pienpuuston hallittuun vähentämiseen. Muutama tiheämpi nuoren metsän kuvio sopii myös hyvin alueelle.

Edellä kirjoitettu koskee myös METSO-arvoja omaavan Sinimetsän reunojen mahdollista hoitoa.

Närepuiston ja Sinimetsän maisema-alueen vaalittaviin arvoihin (s. 5) on syytä lisätä metsän tuntu.

Pukinmäen rantapuiston eteläosan suhteen on tarpeetonta haikailla joenvarsinäkymiä (s. 5). Pienen metsäalueen pohjois- ja eteläpuolella joenvarsinäkymiä on tarjolla runsaasti ja monipuolisesti. On kohtuutonta pyrkiä siihen, että joki näkyisi reiteille kattavasti jokaiselta reitin metsäkohdalta. Bockinpuistoa osa-alueen kaakkoisosassa on syytä jatkossakin kehittää alueena, joka sisältää puistomaisten metsiköiden, luonnonmukaisten eli tiheämpien metsiköiden sekä erilaisten avomaiden mosaiikkia.

Lahopuun lisäämistä on varaa harjoittaa kaikilla metsäisillä alueilla ainakin joulukuussa 2020 tehdyn maastokatselmuksen havaintojen perusteella. Maisema-alueiden osuudessa (s. 5) esitetty puistokäytävien rannassa rajaaman metsikön hoito puistometsän tyyliin sopii vain osalla rantametsistä (=jo puistometsinä hoidetut metsät). Rakenteeltaan luonnonmukaisemmat koivua ja raitaa kasvavat rantalehtokuviot on jatkossakin järkevää säilyttää pääosin luontaisessa kehityksessä, erityisesti valta- ja aluspuuston harvennuksia välttämällä.

Osa-alue 3. Ylä-Malmi

Malmin Kirkkopuiston keskeinen rooli tämän osa-alueen tärkeimpänä metsäisenä viheralueena on hyvin tunnustettu. Aluekortin metsä- ja puustoisen verkoston sinänsä hyvät yleistavoitteet vaativat sen osalta kuitenkin konkretisointia. Tämä on tarpeen etenkin siksi, että hankkeissa on esitetty kyseiselle metsäalueelle runsaasti sellaisia kehitystoimia, jotka peruskäytännöillä vähentävät luonnon monimuotoisuutta sekä metsän tuntua.

Esitämme, että luonnonhoidossa pitäydytään Kirkkopuistossa jatkossa lähinnä ns.

turvallisuusongelmallisiksi koettujen huonokuntoisten valtapuiden poimintaan, risteysalueiden näkymien avaamiseen sekä reittejä ja rakennettuja oleskelupaikkoja selvästi haittaavan pienpuuston poistoon. 2020-luku on hyvä ajankohta myös lisätä alueen lahopuustoisuutta. Suunnitelmassa esitetty lahopuun säästäminen viittaa nykyiseen lahopuun säästämiseen, mikä ei erityinen nykytilannetta parantava kehittämistavoite ole. Hyvin sijoitettuna lahopuut myös tukevat puiston virkistys- ja leikkikäyttöä.

Osa-alue 6. Sepänmäki

Metsä- ja puustoisten verkoston viimeisessä tavoitteessa on tunnistettu hyvin yhtenäisten metsäalueiden arvo. Kolmannessa tavoitteessa annetaan kuitenkin selvästi periksi yleiskaavan mahdollistamalle rakentamiselle nostamalla tavoitteeksi ”*rinteiden vesi- ja kosteusolosuhteiden huomioiminen uudisrakentamisessa puuston ja aluskasvillisuuden turvaamiseksi*”.

Kummankin metsäalueen osalta on kaupunkikaavan 2016 valmistelun jälkeen saatu niin paljon uutta tietoa (viimeisinä tiedot liito-oravan talvella 2020/2021 käyttämistä metsistä), että metsien säilyttäminen rakentamattomina on syytä nostaa yhdeksi aluesuunnitelman selkeistä ja yksiselitteisistä päätavoitteista. Aluesuunnitelma ei alueiden kaavoitusta tai säilyttämistä sinällään ratkaise, mutta siinä voitaisiin hyvin antaa nykyistä vahvempia signaaleja monellakin tapaa hyvin tärkeiden metsien säilyttämisen puolesta. Nykymuotoisinakaan tavoitteet eivät ole tulevan kaavoituksen osalta neutraaleja, koska ne sisältävät jo tavoitetasolle vietyä tulevan uudisrakentamisen hyväksynnän.

Osa-alue 7. Longinojanlaakso

Alueen avomaista merkittävä osa ei tällä hetkellä tarjoa ympäristön rakentamisen (varsinkin avomaa-alueen pohjoisreunan maisema-arvoista vapaa talokanta) tai maisemassa näkyvän Kehä I:n autoliikenteen takia kuin rajatusti laadukasta maisemakuvaa. Harkitulla metsittämisellä sekä paikoin myös avomaiden reunojen luontaisen metsittymisen sallimisella saataisiin maisema-arvoja varsinkin kesäajan osalta todennäköisesti kohennettua.

Suunnitelmassa tulisi lisäksi nykyistä selkeämmin ottaa Longinojan varren osalta päätavoitteeksi yksittäisten puiden ja puuryhmien sijasta kattavampi puronvarren metsittäminen ja metsittyminen.

Aluekortti on lisäksi edelleen jossakin määrin ongelmallinen osa-alueen metsäisten arvojen ja niiden hoidon tavoitteiden määrittelyn osalta. Luonnon monimuotoisuuden lisäämisen keinoista puuttuu metsiä sisältävien maisema-alueiden 1 (Fallkulla), 3 (Ala-Malmin liikuntapuisto) ja 4 (Vanhan Helsingintien varsi ja Malmin kolmio) keskeisen tärkeä asia eli hoidon ulkopuolelle jätettävät metsiköt. Esitetty ”*hoidon ulkopuolelle jätettävien suojatiheikköjen säästäminen eläimistölle*” on sisällöltään selvästi suppeampi.

Helsingin luonnonsuojeluyhdistyksen 8.12.202 maastokäynnillä osa-alueelta (lähinnä Karviaismäen aluepuiston lehtipuuvaltaiset keski- ja pohjoisosa, Kestikievarinpuiston metsäiset osa) osa-alueelta havaittiin merkittävä määrä sellaisia lehtimetsiä, joilla on hyvä potentiaali kehittyä lahoppuustoisiksi lehtometsiksi muutamissa vuosikymmenissä. Osa metsistä on jo nyt melko lahoppuustoisia ja puustoltaan monipuolisia (yleensä puustossa koivun lisäksi haapaa ja/tai raitoja). Pääosa näistä metsistä kannattaisi jatkossakin jättää kehittymään mahdollisimman luontaisesti tyytyen lähinnä lahovikaisten puiden kaatoon maalahoppuiksi sekä reunojen kapea-alaiseen pienpuuston vähentämiseen. Monin paikoin reittien varrella saattoi jo joulukuussa 2020 havaita hyvin toteutettua yksittäispuiden poimintaa, jossa rungot oli jätetty hallitusti maalahoppuiksi. Samaa hoitolinjaa kannattaa jatkaa.

Karviaismäen aluepuiston eteläosassa sijaitsevan istutusmännikön sekä saman osa-alueen itäosassa sijaitsevien tiheimpien lehtikuusivaltaisten metsien kevyelle harvennukselle ei liene ainakaan luontoarvoista juontuvia esteitä.

Falkullan osa-alueen kuvaus (s. 18) kaipaisi linjausta, joka edistäisi sitä, että ainakin muutamia tila-alueen ympäristön metsiköistä (mm. eteläpuoliset metsät) säilyisivät jatkossakin luonnonmukaisina. Malminkaaren metsien osalta on hyvä aluekortissakin todeta alueen merkitys liito-oravien

kulkuyhteytenä.

Ala-Malmin liikuntapuiston ja Longinojanpuiston vaalittavien erityispiirteiden (s. 19) osalta ei voi liikaa korostaa avoimia tiloja ympäröivien ehyiden metsäisten reunojen merkitystä maisemiarvojen kannalta. Tämä tulee huomioida etenkin alueen etelä- ja itäreunan kaavoituksessa ja suunnittelussa. Pohjoisen suuntaan maisemapeltojen kaukomaisema-arvot on osin peruuttamattomasti jo pilattu.

TÄRKEIMMÄT JATKOTOIMENPIDE-ESITYKSET

- 1) Esitämme, että suunnitelmaan tehdään pääosa esittämistämme muutoksista, minkä jälkeen se laitetaan vielä kerran nähtäville ennen päätösvaihetta.
- 2) Seuraavaan nähtävilläoloaineistoon on syytä liittää asialliset kuviokartat, joiden olemassaolo on ilmeistä muun muassa tehtyjen kuviotasosten hoitoluokitusten ja kuviokohtaisen hoidontarvearvioinnin perusteella
- 3) Jatkotyöstössä aluesuunnitelmaan on syytä lisätä tiedot eri hoitoluokkiin esitettyjen alueiden pinta-aloista sekä pinta-alatiedot siitä, mikä määrä metsistä on arvioitu suunnitelmakaudella sellaisiksi, että niihin kohdentuu tai ei kohdennu toimenpiteitä.
- 4) Arvometsien hoitoluokkaan esitetään nykyistä selvästi enemmän metsäkuvioita. Tärkeimmät lisäykset ovat Sepänmäen etelämetsä kokonaisuutena (pois lukien kapeat reunakuviot), Sepänmäenpuiston yhtenäinen metsäalue kokonaisuutena (pois lukien kapeat reunakuviot), Sinimetsä kokonaisuutena sekä Bockinpuiston luonnonmukaisemmat rantalehdot.
- 5) Longinojan suhteen on syytä selkeyttää puuston lisäämisen ja avomaiden säilyttämisen osin ristiriitaiset tavoitteet sellaisiksi, että pidemmällä tähtäimellä puron varteen saadaan kehitettyä olennaisesti lisää metsäisiä alueita, puiden ja puuryhmien ohella myös pienialaisia metsiköitä.
- 6) Vantaanjoen osalta vähien luonnonmukaisten metsäisten joenrantojen vaaliminen on syytä lisätä tavoitteisiin.
- 7) Vieraslajitorjunnan painoarvoa metsäalueilla tehtävissä luonnonhoitotoimissa tulee nostaa.
- 8) Metsä- ja puustoisien verkoston karttaesitystä (kuva 34, s. 37) on syytä jalostaa siten, että siinä osoitetaan myös Kehä I:n pohjoispuolta Ruotumestarinpuistosta Kestikievarinpuiston eteläosan halki kulkeva yhtenäinen länsi-itäsuuntainen metsäinen yhteys sekä liito-oraville tärkeä lentokentän länsilaidan osin suunnittelualueeseen sisältyvä puustoinen reuna.
- 9) Kaupungin on syytä varautua selvittämään vähintään suunnittelualueen metsien nykyiset METSO-arvot osana luonnon- ja maisemanhoitosuunnitelman laadintaa.
- 10) Suunnitelman yleisissä ja kohdennetuissa metsäisten alueiden luonnonhoitotavoitteissa tulee selkeämmin osoittaa sitoutumista loppuvuodesta 2020 tehtyihin linjauksiin valta- ja aluspuuston harvennusten vähentämisestä.
- 11) Luonnonhoidon maisemallisiin tavoitteisiin tulee kirjata selkeämmin ei-toivottujen näkymien esiin noston välttäminen sekä metsän tunnun säilyttäminen irrallaan pakkomielleestä kehittää metsien kerroksellisuutta erilaisilla valta- ja aluspuuston harventamisilla.

12) Malmin kirkkopuiston hankekuvauksessa esitetyjä tavoitteita ja toimenpiteitä on syytä täydentää konkretisoimalla esitetty luonnonarvojen huomioinnin kaikkialla kaupungin viheralueilla muutenkin voimassa oleva yleislinjaus.

Helsingissä 26.3.2021

Antti Halkka & Emilia Pippola
puheenjohtaja & järjestösihteeri
Helsingin luonnonsuojeluyhdistys

Aleksi Mikola
puheenjohtaja
Helsingin seudun lintutieteellinen yhdistys Tringa ry

Lisätietoja:

Riitta Malve, hallituksen jäsen, Helsingin luonnonsuojeluyhdistys, riitta.malve@gmail.com

